

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ
МИНИСТРЛИГИНИН АЛДЫНДАГЫ РЕСПУБЛИКАЛЫК ПЕДАГОГИКАЛЫК
КЫЗМАТКЕРЛЕРДИН КВАЛИФИКАЦИЯСЫН ЖОГОРУЛАТУУ ЖАНА КАЙРА
ДАЯРДОО ИНСТИТУТУ
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ИНСТИТУТ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ И
ПЕРЕПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ ПРИ
МИНИСТЕРСТВЕ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

«Макулдашылды»

«Согласовано»

КР ББИМ алдындагы РПККЖ ж-а КДИнин
окуу-методикалык жана окуу иштер боюнча
директордун орун басары
Зам.директора по учебно-методической
и учебной работе РИПК и ППР при МОН КР
Шергазиев А.Ж.

« ___ » _____ 2019 г.

“Бекитемин”

“Утверждаю”

КР ББИМ алдындагы РПККЖ ж-а
КДИнин директору
Директор РИПК и ППР при МОН КР
проф. Дюшеева Н.К.

« ___ » _____ 2019 г.

**ЖУМУШЧУ ПРОГРАММА
РАБОЧАЯ ПРОГРАММА**

**"Көп тилдүү билим берүү программаларында мектепке чейинки курактагы балдар
менен иштөөгө методикалык мамилелер"**

**«Методические подходы к работе с дошкольниками в программах многоязычного
образования»**

А.А.А. / Ф.И.О В.А. Булатова, Кенешчоро к С.

2019-2020 окуу жылы / 2019-2020 учебный год

Семинар сабак / Семинарские занятия – 48 саат/часа

Практикалык сабак / Практическая занятия – 24 саат/часа

Бардык / всего – 72 саат/ часов

Токтом протокол/ № 1 «28» 08 2019-ж.

Бишкек-2019

Түшүнүк кат

Актуалдуулугу

Бул курстун актуалдуулугу мектепке чейинки курактагы балдарга көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу керек экендиги, ушуга байланыштуу көп тилдүү билим программасын мектепке чейинки мекемелерде ишке ашыруу үчүн кесипкөй адистерди даярдап чыгаруу талабы жаралгандык болду.

Билим берүү системасын модернизациялоо алкагында маанилүү маселе чечилет: көп тилдүү билим берүүнү жаш курактан киргизүү, эки же андан көп тилди окуу процессинде колдонуу кошумча тилдик тажрыйбага өбөлгө түзөт. Жаңы КР мамлекеттик стандартында (КРӨ №403 2014 – жылдын 21-июлунан) “Тилдик билим берүү областына эне тилди (кыргыз, орус, таджик, өзбек) кыргыз жана орус, анан бир чет тилин окуу кирет” деп айтылган.

Андан тышкары, көп тилдүү билим берүү көп маданияттуу инсанды калыптандырууга жана коомдо ийгиликтүү баарлашууга жардам берет. Программа мектепке чейинки билим берүү мекемелеринин педагогдорунун көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу үчүн кесиптик компетенттүүлүгүн деңгээлин көтөрүүгө багытталган.

Усулдук иштер аркылуу тарбиячыларды даярдоо. Окутуу оюндун негизинде түзүлгөн, угуу аркылуу тилдик чөйрөгө чумкутууга чон басым жазалган. Ошондуктан бала өзүнө тааныш чөйрөдө жүрө берет, ойнойт, ырдайт. Тилдик чөйрөнү үйрөнүү лексиканы окуудан же эреже жаттоодон башталбайт, сейилдөө убагында, сабак учурунда бир күн кечке баарлашуудан, угуудан башталат. Маалыматты угуп кабыл алууга чоң маани берилет, анткени, оюн, ыр, сценка аркылуу бала жаңы маалыматты оңой кабыл алат.

Курстун максаты – көп тилдүү билим берүү программасынын алкагында мектепке чейинки курактагы балдар менен иштөөдө усулдук ыкмаларды колдонууда педагогдордун кесипкөй компетенттүүлүгүн жогорулатуу болуп эсептелет.

Курстун алкагында угуучулар баланын тилдик өнүүгүүсүнүн этаптарын, көп тилдүү билим берүүдө ата- эненин ролун жана МЧББУ педагогдордун ич ара кызматташуусу, ошондой эле, көп тилдүү билим берүү сферасында заманбап тенденциялар жөнүндө, МЧББУда көп тилдүү билим берүүнү ишке ашыруу боюнча конкреттүү усулдук кеңештерди алышат.

Катышуучулардын категориясы: МЧББУдагы тарбиячылар жана мамлекеттик же официалдуу тил мугалимдери.

Сабактардын жүгүртмөсү:

Семинардык сабактар: 3 күндөн 2 модул 8 сааттан күнүнө;

Практикалык сабактар: 2 үч күндүк модул аралык жолугуулар күнүнө 4 сааттан..

Курстун негизги максаттары

Көп тилдүү билим берүү программасын ишке ашырууда МЧББ ресурстарын баалоодо, пландоодо жана жыйынтыктарды баалоодо педагогдорго жана тилчилерге усулдук жардам көрсөтүү

Программа модулдук түзүлүштө жана негизги бөлүгү төмөнкүлөрдү камтыйт: көп тилдүү билим берүү программасындагы балдарды окутуунун педагогикалык – психикалык принциптери, көп тилдүү билим берүүнүн моделдери, режимдик учурларда тилге үйрөтүү, оюнду баланын окууга мотиви катары колдонуу, мектепке чейинки курактагы бала менен иштөө формаларын уюштуруу. Баланын тилдик жетишкендиктеринин критерийлери, түрлөрү, маңызы. Орус тилин экинчи тил катары окутууда баланын үйрөнүү деңгээлин аныктоо үчүн болжолдуу диагностикалык тапшырмалар. Баланын тилдик өнүгүүсүн баалоо

Практикалык мааниси жана жаңычылдыгы.

Тилдик каталарды болтурбоо сабакта жана үйдө кайталоодо ишке ашат, баланы туура сүйлөөгө көнүктүрөт, ошондой эле, мугалим сабактан баланын тилдик катасын оңдоо жокко эсе болгондо, балада тилдик тоскоол жоголот. Ошондуктан, экинчи тилди үйрөнүү мажбурлоо түрүндө эмес, өзүнүн эне тилин үйрөнгөндөй жаратылыштын нугунда өтөт жана мыкты жыйынтык берет

Күтүлүүчү натыйжалар: Катмышуучулар төмөнкү компетенцияга ээ болушат

- көп тилдүү билим берүү программасындагы балдарды окутуунун педагогикалык – психикалык принциптери менен таанышат;
- МЧББ уюмдарында көп тилдүү билим берүү моделдерин карап чыгышат жана анализдешет;
- көп тилдүү билим берүүнү колдоодо ата-эненин ролун анализдешет;
- балдардын тилинин өөрчүшүнүн учурдагы практикасына анализ жүргүзүшөт;
- көп тилдүү билим берүү шарттарында тилдик чөйрөнү уюштурууну үйрөнүшөт;
- тилдик чөйрөнү уюштурууда практикалык ыкмаларды, предметтик – өнүктүрүү чөйрөнү уюштурууну үйрөнүшөт (предметтер, аудио и видео материалдар, башатташ материалдар);
- кептик баарлашууну уюштурууда оюн ыкмаларын колдонууну үйрөнүшөт;
- баланын муктаждыгына жараша биринчи/экинчи тилди окуу сабактарын уюштуруу стратегиясы менен таанышат;

ОКУУ ПЛАНЫ

“Көп тилдүү билим берүү программасында мектепке чейинки курактагы балдар менен иштөөдөгү усулдук ыкмалар” квалификацияны жогорулатуу курсунун программасы

№ п/п	Модулдардын аталыштары	Жалпы сааттар	Иштөө формасы	
			Семинардык сабактар	Практикалык сабактар
1.	1-Модуль. МЧББУ көп тилдүү билим берүү	40	24	16
1-күн				
1.1.	Көп тилдүү билим берүүнүн негизги түшүнүктөрү жана терминдери	6	4	2
1.2.	Көп тилдүү билим берүү шартында баланын өнүгүү динамикасы жана жаш өзгөчөлүктөрү	7	4	3
2-күн				
1.3.	Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырган МЧББУ иштеген педагогдордун иштөө принциптери	6	4	2
1.4.	Көп тилдүү билим берүү программасындагы балдарды окутуунун педагогикалык – психикалык өзгөчөлүктөрү	7	4	3
3-күн				
1.5.	Тайпаларда усулдук мазмунунун өзгөчөлүктөрү.	7	4	3
1.6.	Кептик өнүгүүнүн этаптары:	7	4	3
2.	2-Модуль Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырган МЧББУ да тилдик чөйрөнүн уюштуруу формалары жана принциптери.	32	24	8
1-күн				
2.1.	Кептик чөйрөнү түзүүдөгү практикалык ыкмалар.	5	4	1
2.2.	Мектепке чейинки курактагы балдардын кебинин өөрчүү принциптери.	5	4	1
2-күн				
2.3.	Биргелешкен пландоо. Тематикалык план. (бир айга, жумага, күнгө) Сабактарды уюштуруу өзгөчөлүгү.	5	4	1
2.4.	Кептик компетенция жана анын түрлөрү.	6	4	2
3-күн				
2.5.	Оюн балага тил үйрөнүүгө мотивация.	5	4	1
2.6.	Режимдик жана уюштуруу учурларда тилге үйрөтүү. Режимдик учурларды өткөрүү планын иштеп чыгуу.	6	4	2
	2 модуль боюнча	32	24	8

**ПЕДАГОГИКАЛЫК КЫЗМАТКЕРДИН КАЛЫПТАНГАН
КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫНЫН ТИЗМЕГИ:**

1. Усулдук компетенциянын калыптанышы: баштапкы жана акыркы максаттарды түзө билүү, пландаштаруу, сабакты өткөрүү жана анализдөө, өзүнүн тажрыйбасына таянып усулдук – кесипкөй рефлексия кылуу, окутуу жана көзөмөлдөө ишинин оптимизация түрүн тандоо, окуу материалдарын адаптация кылууну билүү

2. Педагогика-психологиялык компетенция: базалык психологиялык жана педагогикалык түшүнүктөрдү билүү. Кепти, баарлашууну, окуу процессин түзүү, педагогикалык технологияларды, илим-изилдөө көндүмдөрү, балдарга сүйүү, чыгармачылык көндүмдөр жана педагогикалык сапаттар.

Программанын мазмуну

№	Тема	Мазмун
1	<p>1-Модуль. МЧББУ көп тилдүү билим берүү</p> <p>Күтүлүүчү натыйжалар:</p> <p>Курстун катышуучулары:</p> <ul style="list-style-type: none"> – көп тилдүү билим берүү программасындагы балдарды окутуунун педагогикалык – психикалык принциптери менен таанышат; – МЧББ уюмдарында көп тилдүү билим берүү моделдерин карап чыгышат жана анализдешет; – көп тилдүү билим берүүнү колдоодо ата-эненин ролун анализдешет; – балдардын тилинин өөрчүшүнүн учурдагы практикасына анализ жүргүзүшөт; <p>–көп тилдүү билим берүүнүн негизги терминдерин жана түшүнүктөрүн талкуулашат;</p> <p>–көп тилдүү билим берүү шартында баланын өнүгүү динамикасын жана жаш өзгөчөлүктөрүн карашат.</p>	<p>Биринчи модулдун мазмуну:</p> <p>Көп тилдүү билим берүү программасындагы балдарды окутуунун педагогикалык – психикалык өзгөчөлүктөрү</p> <p>Көп тилдүү билим берүү деген эмне?</p> <p>Көп тилдүү билим берүү программасынын максаты жана күтүлүүчү натыйжасы.</p> <p>Көп тилдүү билим берүүнүн негизги түшүнүктөрү жана терминдери .</p> <p>Көп тилдүү билим берүүнүн моделдери. МЧББУда мониторинг.</p> <p>Иштеп жаткан МЧББУ көп тилдүү билим берүү моделдерине анализ жүргүзүү.</p> <p>Көп тилдүү билим берүүнүн милдетүү жана вариативдүү мүнөздөмөлөр.</p> <p>Ата-энелер менен иштөө. Көп тилдүү билим берүүнү колдоодо ата-эненин ролу.</p> <p>Көп тилдүү билим берүү шартында баланын өнүгүү динамикасы жана жаш өзгөчөлүктөрү</p> <p>Жекече иш:</p> <p>Булактарга таянып, өздөрүнүн бакчаларынын моделин түзүп чыгуу.</p> <p>Идиялардын жалпы тизмегин түзүү.</p>
	<p>2- МОДУЛЬ Көп тилдүү билим берүүнү ишке ашырган МЧББУ да тилдик чөйрөнүн уюштуруу формалары жана принциптери.</p> <p>Күтүлүүчү натыйжалар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - көп тилдүү билим берүү шарттарында тилдик чөйрөнү уюштурууну үйрөнүшөт; - тилдик чөйрөнү уюштурууда практикалык ыкмаларды, предметтик 	<p>Экинчи модулдун мазмуну:</p> <p>МЧББУ да тилдик чөйрөнүн уюштуруу. Тилдик чөйрөнү уюштурууда практикалык ыкмалар.</p> <p>“Сүйлөөчү дубалдар”. Аларды кантип колдонобуз.</p> <p>Режимдик жана уюштуруу учурларда тилге үйрөтүү</p> <p>Иштин усулу жана формалары.</p> <p>Сабактарды уюштуруу өзгөчөлүгү</p> <p>–(угуу, кабыл алуу, сүйлөө) Ар түрдү кептик көндүмдөрүнүн байланышы.</p> <p>–Орто жана жогорку топтогу балдардын кебинин</p>

<p>– өнүктүрүү чөйрөнү уюштурууну үйрөнүшөт; - балдардын тилинин өөрчүшүнүн учурдагы практикасына анализ жүргүзүшөт; - баланын муктаждыгына жараша биринчи/экинчи тилди окуу сабактарын уюштуруу стратегиясы менен таанышат;</p>	<p>өсүүсү. Мектепке чейинки курактагы балдардын кебинин өсүүсү: - жашоодо -оюн, конструкция, чыгармачылыкта -айлана чөйрө менен таанышууда. Балдардын тилинин өөрчүшүнүн учурдагы практикасына анализ жүргүзүү: –Баарлашуу атмосферасы, –Жагдайга жараша материал тандоо; –Тилдик каражаттардын функциялары; Тилдик компетенциялар; Жекече иш: Бир жылга тематикалык план түзүү.</p>
--	--

КУРСТУУ БААЛОО

МЧББУ сабакты анализдөө

1. Жалпы маалымат:

1. Сабактын темасы:

2. Өткөрүлгөн жери, убагы. Ким өткөрүп жатат?

3. Тайпа:

4. Сабактын максаты:

- Сабак кайсы маселелерди чечүүгө багытталган;
- Максаттын конкреттүүлүгү кантип ишке ашат
- Билим берүү топторунун интеграциясы баланын жаш өзгөчөлүгүнө байланыштуу сабакта кантип ишке ашат.

Сабактын жүрүшүнө байкоо жүргүзүү:

1. Сабактын максаты жана милдеттери балдардын алдында канчалык деңгээлде эмоционалдуу, так жана ишендире алат?
2. Ишмердүүлүк канчалык деңгээлде түзүмү бай, кызыктуу, мыкты уюштурулган?
3. Сабактын жүрүшүндө бала кандай билимге ээ болду?
4. Сабактын жаңычылдыгы, жеткиликтүүлүгү программанын талабына ылайык келдиби?
5. Педагог балдардын сүйлөө речине көңүл бурдубу?(грамматикалык каталарды оңдодубу)
6. Педагог балдардын сөздүк корунун түзүмүн, көлөмүн сабактан ишке ашырдыбы?
7. Педагогдун суроосунун мүнөзү баланын жообунун көз карандылыгы билиндиби?
8. Көргөзмө куралдар туура тандалаганбы? Аларды сабакта колдонуу өзгөчөлүгү кандай?
9. Педагог баланын аңгемесин, оюн баалап жатабы?
10. Педагог балдарды курдаштарынын жоопторун баалоого активдештирдиби?
11. Педагог сабакта жаңы билим бердиби, кабыл алуу, ой жүгүртүү, окуу ишмердүүлүгүн калыптандыруу кандай камсыздалды?
12. Коюлган маселелерди чечүүгө фронталдык жана жекече иштөө багыт берилдиби?
13. Педагог менен баланын биргелешип иштөөсү ишке аштыбы?
14. Педагогдун кебинин эмоционалдуулугу.
15. Педагог ар бир баланы “көрө билет”: мактайт, стимул берет, жарам берет.
16. Бөлүмдөрдүн интеграциясы .

Сабакты баалоо критерийлери

1. Сабактын максатын түзүү

0 – максат так эмес

1 – максат так, бирок ага жетүүсү текшерилген жок

2 – максат так, ага жетүүсү текшерилди

2. Мотивацияны жаратуу

0 – көңүл бурулбайт

1 – тышкы стимулдарды колдонот

2 – Балдардын маанайына жана талаптарына жараша педагог мотивацияны жаратуу үчүн ар кандай өзгөрүүлөрдү киргизет

3. Материалга ээлик кылуу

0 – программанын деңгээлинен ашпаган материал берилет

1 – материалдар башка факторлор менен толукталып турат

2 – материалдар бат-баттан башка факторлор менен толукталып турат

4. Тарбия окутуу усулдарын билүү

0 – усулдары бир түрдүү

1 – 2-3 усул айкалышат

2 – кең арсенал

5. Балдардын ишмердүүлүгүн башкаруу стили, баарлашуу мүнөзү, балдар менен кызматташуу деңгээли.

0 – авторитардык

1 – демократикалык

2 – жекече -багытталган

6. Сабактын жыйынтыгы

0 – максатына жеткен жок

1 – жарым- жартылай жетти

2 – максатына толук жетти

Тарбиячынын инсандык жана кесипкөй ишмердүүлүгүн баалоо баракчасы.

Тарбиячынын иштердүүлүгү 4 баллдык система менен бааланат:

4- талап кылынган сапаттар ачык көрүнүп турат

3- талап кылынган сапаттар жетишеерлик деңгээлде

2- талап кылынган сапаттар бар

1- Минималдүү түрдө бар же калыптанган эмес

О.С.Ушакова «Теория и практика развития речи дошкольников» Москва 2008г

- **Низовская И.А., Абдывасиева А.А.** Калейдоскоп многоязычия:
- Пособие по созданию многоязычной среды в дошкольных образовательных организациях Кыргызстана. / Под общ.ред. Т.А. Матохиной. – Б.: Maxprint, 2015
- **Протасова Е., Родина Н.** Обучение второму языку // Детский сад: теория и практика», № 8, 2012, 6-27.
- **Протасова Е.Ю., Родина Н.М.** Методика обучения дошкольников иностранному языку: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Иностр. яз.» («Методика преподавания иностр. яз.вдошк. учреждениях»). – Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС. – Москва, 2010

■ **Угуучулар үчүн адабияттар**

- Авторский коллектив: Будже Т. А., Докукина О. С., Никитина Т. А. Методические рекомендации по организации образовательной деятельности дошкольных образовательных организаций в условиях реализации ФГОС ДО. – М.: Московский центр качества образования, 2014. –
- Европейская модель дву- и многоязычных образовательных учреждений для детей раннего и дошкольного возраста Часть I. Теоретические основы и практика Др. Рената Эрас, координатор проекта
- Горбатова Е.В: Графические игры и упражнения для детей. 2005
- Н. А. Короткова: Образовательный процесс группах детей старшего дошкольного возраста. Москва 2007
- О.С.Ушакова: Теория и практика развития речи детей старшего дошкольного возраста. Москва 2008